

De la subversió individual a les xarxes col·laboratives: l'aprenentatge polític de Santiago Cirugeda

Published by [Interacció](#) [1] on 25/01/2017 - 10:11 | Last modification: 29/06/2026 - 16:33

Aquest article de Ramon Parramon és rellevant perquè documenta un desplaçament que interpel·la moltes pràctiques culturals contemporànies: el pas de l'acció crítica impulsada per individus o petits col·lectius cap a la construcció de xarxes capaces de sostenir processos de transformació més amplis. L'autor utilitza la trajectòria de Santiago Cirugeda i del col·lectiu Recetas Urbanas per analitzar com les pràctiques d'intervenció urbana, inicialment centrades en l'ocupació temporal de l'espai i l'exploració dels límits de la legalitat, evolucionen cap a formes d'organització col·laborativa basades en la participació, l'autoconstrucció i la creació de xarxes. El text no és només una aproximació a una experiència singular d'arquitectura social, sinó també una reflexió sobre la participació ciutadana, la capacitat d'autoorganització col·lectiva i la construcció d'infraestructures culturals alternatives.

L'article distingeix dues etapes en el treball de Santiago Cirugeda. La primera està vinculada a les anomenades «estratègies subversives», intervencions que aprofiten els buits legals per qüestionar les formes establertes d'ús de la ciutat. Més que produir objectes arquitectònics, aquestes accions pretenen posar en evidència conflictes urbans i oferir eines perquè la ciutadania conegui i utilitzi els seus drets. Cirugeda entén la legislació com un camp de possibilitats que pot ser reinterpretat i compartit. D'aquí neix la idea de les «recetas urbanes»: coneixements oberts, replicables i accessibles perquè altres persones puguin reproduir-los en els seus propis contextos.

L'autor destaca també una qüestió especialment significativa per a les polítiques culturals: la crítica als projectes limitats pels terminis curts dels programes institucionals. Cirugeda defensa processos oberts, capaços de deixar una empremta que continuï activa quan l'impulsor inicial ja no hi és. Aquesta preocupació per la continuïtat anticipa el seu interès posterior per les estructures col·lectives i les formes de cooperació sostinguda.

?L'autoconstrucció no apareix només com una tècnica constructiva, sinó com una forma d'organització social basada en l'aprenentatge compartit i la corresponsabilitat.

La segona part del text analitza el projecte *Camiones, Contenedores y Colectivos* i la posterior constitució de la xarxa Arquitecturas Colectivas. Aquí la qüestió central ja no és tant la subversió de les normes com la creació d'estructures capaces de connectar col·lectius diversos. Els antics mòduls d'habitatge reciclats es converteixen en infraestructures compartides que cada grup adapta als seus propis objectius. Parramon interpreta aquest procés a través de la idea de «reparació dinàmica» de Richard Sennett: no es tracta simplement de reutilitzar recursos, sinó de transformar-los perquè adquireixin nous significats i funcions.

Una de les aportacions més interessants del text és la seva mirada crítica sobre la participació. L'autor adverteix que molts processos participatius esdevenen rituals administratius amb poca capacitat transformadora. En canvi, les experiències vinculades a Arquitecturas Colectivas parteixen de la implicació directa en la construcció, la gestió i el manteniment dels projectes. La participació deixa de ser una consulta per convertir-se en una pràctica compartida de producció d'espais i d'organització social.

La conclusió planteja una qüestió que és pertinent. El valor d'aquestes experiències no resideix només en les obres construïdes, sinó en la seva capacitat per generar processos, xarxes i formes d'empoderament ciutadà. Al mateix temps, Parramon deixa oberta una pregunta fonamental: fins a quin punt aquestes estructures són realment autoorganitzades i fins a quin punt depenen del lideratge de figures capaces d'activar-les i sostenir-les. És una interrogació que travessa bona part dels debats contemporanis sobre participació, governança i acció cultural comunitària.

Referència

Parramon Arimany, R. (2016). *Subversiones, colaboraciones y redes. A partir de proyectos y experiencias impulsadas por Santiago Cirugeda*. *Kult-ur*, 3(5), 95–116. <https://doi.org/10.6035/Kult-ur.2016.3.5.4> [2]

Categories: Publicacions acadèmiques

Categories: Recursos i publicacions

Tags: participació cultural

Tags: governança cultural

Tags: desenvolupament territorial

Tags: arts i creació

Tags: pensament cultural

- [3]

Source URL: <https://interaccio.diba.cat/en/blogs/2017/xarxes-collaboratives>

Links:

[1] <https://interaccio.diba.cat/en/members/interaccio>

[2] <https://doi.org/10.6035/Kult-ur.2016.3.5.4>

[3] <https://interaccio.diba.cat/node/6921>